

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus III. De Concordia Decretorum cum libero arbitrio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS III.

De concordia decretorum cum libero arbitrio.

SUMMARI A.

1. Varii modi conciliandi libertatem voluntatis cum Divinis decretis.
2. Vera ratio conciliandi à causali efficacia Divina voluntatis peti debet.
3. Probatur primò ex ratione causæ primæ.
4. Secundò à paritate & subiectione voluntatis creatæ.
5. Tertiò ex efficacia activitatis.
6. Ex ratione Divini domini.
7. Radix contingentia & libertatis, non est Divina voluntatis libertas, sed efficacia.
8. Modus conciliandi Recentiores & Thomistas ab Henrico à S. Ignatio traditus improbat.
9. Alius modus traditus ab Augustino Erath.
10. Eius supposita.
11. Refelluntur.

§. I.

Astruitur utriusque concordia.

UNA tenentia Pelagii & Calvinii, per decreta prædefinitiva imponi cervicibus nostris fatale jugum necessitatis, proterita libertate: ex qua tamen abierunt in diversas & oppositas hæreses; ut primus initium salutis tribueret liberi arbitrii vicibus; alter arbitrio humano nihil nisi spontaneitatem relinqueret, & tam bonos quam malos hominum actus in solum DEUM Authorem, à quo operandi necessitas imponeretur, refunderet. Catholici Doctores in hac fidei doctrina conveniunt, DEI providentiam & voluntatem ita de rebus nostris disponere, nosque ad bonas operationes suâ præveniente gratiâ excitare, ut tamen liberi arbitrii vires nequaquam adimat. Vix tamen & modi, quibus decretorum & auxiliorum efficacia cum illibata facultate liberi arbitrii componunt, sunt diversissima. Aliqui (ut ex hucusque disputatis constat) ipsum nomen antecedentis efficaciæ abhorrent, & indifferentia decreta obtundunt, quos a. 1. hujus disputationis refutavimus. Alii admittunt decreta efficacia prædefinitiva h. e. præparativa auxilii efficaciæ, sed efficaciâ acceptâ à præscientia media consensus futuri, contra quos a. 2. §. 1. egimus. Alii concordiam tum inter decreta & libertatem, tum inter defensores scientiæ mediæ, & prædeterminationem lanciri posse æstimant, si RR. relicto scientiæ mediæ fundamento decreta antecedenter ad prævisum consensum efficaciâ amplectantur; isti verò pro physica, quam tumentur, efficaciâ, seu præparatione auxiliorum physicè momentum morales tantum motiones substituant: quam sententiam §. 2. impugnavimus. Thomistæ cum suo Angelico Duce ex D. Augustini doctrina tumentur decretorum physicè prædefinitivum efficaciâ intrinsicam & antecedentem optime consistere cum libertate nostri arbitrii, eò quod rerum omnium contingentia & libertas in ipsa Divinæ voluntatis efficaciâ originentur: unde quàm parum causa impedit esse sui effectus, quem producit; tam parum DEUS impedit libertatem

actus, quem prædefinit; imò potiùs eundem promovet & perficit.

Hanc doctrinam tam clarè & copiosè tradit maximus Ecclesiæ Doctor Augustinus, ut meritò dicat Contensonus, quòd transcribendi essent Augustini libri, ut tanti Patris mens in toto suo splendore fulgens exhiberetur: nec facile reperitur alicujus momenti obiectio hoc tempore opposita solita, ad quam non in suis libris propositam D. Augustinus responderit.

Testimonia S. Patris partim præmissa sunt, partim in tractatu de actibus humanis, de quæ gratia copiosè sequuntur.

Ex fundamentis priori artic. §. 5. n. 29. positus juvat unum alterumve in memoriam revocare. Primò. Nullum ens reale potest subduci causalitati & influxui causæ primæ; sed actus liber unà cum virtute illum producendi, cumque potentia ad oppositum, sunt ens reale: ergo nequeunt subduci influxui & causalitati causæ primæ. Si hoc: ergo causa prima suo influxu, qui fit per ejus voluntatis actionem virtualiter transeuntem, non destruit, sed perficit effectum.

Secundò. Creatæ voluntas sese determinando ad actum liberum, non destruit, sed perficit suam libertatem: ergo etiam DEUS prædeterminando voluntatem creatam ad actum liberum, ejus libertatem non destruit, sed perficit. Consequentia probatur primò auctoritate S. Augustini locò suprâ citatò dicentis: *DEUS magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*: ergo infert D. Th. q. 22. de ver. a. 8. *Sicut voluntas potest actum suum immutare in alium, ita & multò amplius DEUS*: nempe ideo voluntas creatæ non destruit, sed perficit suam libertatem sese formaliter determinando, quia sese determinat ad actum ex prævia deliberatione & electione fundatâ in obiectiva indifferentia finis & mediæ, dominativè & cum potestate ad oppositum eliciendum, quantumvis ex hujus determinationis suppositione sit impossibile, ut actus oppositus, vel actus determinati negatio simul consistat: ergo ex eodem fundamento Divina voluntas causaliter prædeterminando non aufert, sed perficit libertatem voluntatis creatæ; quia illam determinat ad actum juxta suæ libertatis exigentiam cum omnibus enumeratis conditionibus eliciendum.

Hanc voluntatis creatæ subiectionem ad omnipotentissimam DEI voluntatem, & gratiâ efficaciâ mirè extollit, eique libertatem attribuit D. Augustinus. Sic I. de Corr. & gratia. c. 8. & epist. 83. *Voluntas tantò liberior, quanto sanior, & tantò sanior, quanto Divina gratia subiectionior. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratiâ libertatem.* Accinit ejus Discipulus D. Prosper contra Collat. c. 38. *Opitulationes Divinæ gratiæ stabilimenta sunt voluntatis humane.* Hinc rectè interrogos Adversarium verbis Innocentii I. in epist. ad

Con-

Concil. Cartag. Ergo eris tibi in providendo præstantior, quam potest esse, qui te, ut esses, effecit?

5. Tertio. Quando causa est efficacior, tanto penetrantius suâ activitate attingit non tantum entitatem effectus, sed etiam omnes modos ipsius: ex debilitate enim virtutis activæ in semine contingit, quod si filius nascitur dissimilis Patri in accidentibus, quæ pertinent ad modum essendi: sed Divina voluntas est infinitæ efficaciam; utpote ex August. *liberrima, fortissima, inviolissima*. estque, ut rursus inquit Angelicus Doctor 1. perih. lect. 14. *causa quedam profundens totum ens, & omnes eius differentias, ita ut ex ipsa voluntate Divina originentur necessitas & contingentia in rebus: ergo ipsa Divina voluntas caulat rerum contingentiam & libertatem.*

6. Quarto. De ratione Divini domini in jure creationis inabdicabiliter fundati est, ut possit pro libitu mutare voluntates hominum, *quomodo vult & quando vult*: ergo dominium voluntatis creatæ in suos actus optime compatitur dominium voluntatis Divinæ suæ decreto prædeterminativo de humana voluntate disponentis prout vult: & ideo inculcat D. August. *DEVS, agit in cordibus motum voluntatis eorum, facit ex volentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes. Fundamentum hoc tradit D. Th. 1. cont. gent. c. 68. Dominium, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in eius potestate est velle & nolle, non excludit instrumentum superioris causæ, a qua est ei esse & operari: & sic remanet causalitas in causâ primâ, quæ est DEVS, respectu motuum voluntatis. in 1. p. q. 83. a. 1. ad tertium. DEVS est primâ causa movens & naturales causas & voluntarias. Et sicut in naturalibus causis movendo eas, non aufert, quin actus earum sint naturales, sed potius hoc in eis facit: ita movendo causas voluntarias non aufert, quin actiones earum sint voluntarie, sed potius hoc in eis facit: operatur enim in unoquoque secundum ejus proprietatem. Et in 2. dilt. 25. q. 1. a. 2. Etiam si voluntatem hominis in aliud mutet, nihilominus tamen hoc suâ omnipotentia facit, ut illud, in quod mutatur, voluntarie velit.*

Rectè igitur miratur D. Fulgentius l. de Incarn. & grat. c. 29. *Itane rerum ordo credi putarivè permittitur, ut DEVS, qui creator est hominis, valeat hominem creare, non mutare? Et qui nullius indiget adjutorio, ut hominem faciat, operari tamen, quod vult, in hominis voluntate non possit, priusquam in homine ipsum velle repererit! Hanc amenitiam & à fidelibus suis arceat, & ab infidelibus auferat DEVS.*

7. Colliges ex dictis. Radicem contingentiam & libertatis non esse Divinæ voluntatis libertatem; sed efficaciam; nam si ideo creati effectus forent liberi, quia à libera DEI voluntate procedunt, non esset ratio, cur non omnes effectus forent liberi, cum omnes à DEI voluntate liberè procedant. Igitur libertas Divinæ voluntatis & omnipotentia facit, quidem omnes effectus esse liberè productos, quod autem ex his alii liberè, alii necessariò operentur, id refundendum est in causæ primæ infinitam efficaciam, quæ non esse tantum, sed & modum essendi rebus attribuit. Unde ra-

meti per impossibile DEUS esset causa necessario operans, non tamen impediret, quin aliqui effectus & operationes essent liberè, vel contingenter productæ: neque enim necessitas movendi impediret Divinam efficaciam, quin causas creatas moveret juxta suam proportionem & modum operandi. Ex alio tamen capite posset impediri libertas creatæ in illa hypothesi impossibili: quia omnis creatæ libertas est participata essentialiter; sed in illa hypothesi non posset esse participata; siquidem nulla foret libertas in DEO, cujus esset participatio: ergo neque daretur libertas creatæ.

§. II.

Possintne concordari scientia mediæ & prædeterminationum Patroni?

Antiqua & nota sunt, non tamen inimica, sed studio veritatis prælia inter scientia mediæ, & prædeterminationum patronos circa decretorum Divinorum efficaciam & concordiam cum libero arbitrio. Non desunt tamen, qui se pacis feciales offerant, & laborent in unam sententiam & tesseram componere utriusque partis copiosa agmina. Est imprimis Henticus à S. Ignatio, qui hoc negotium æquis conditionibus transigi posse existimat. Sed quibus? Cedat Recentior præfensione scientia mediæ, & agnoscat cum S. Augustino omnem nostri consensus sequelam vel fortificationem pendere à Divinæ voluntatis præfensionis antecedenti efficaciam. Cedat etiam Thoma præfensione physici influxus & prædeterminationis, sitque contentus efficaciam motus moralis, quæ tamen & ipsa summè sit infallibilis. Hæc ratione abruptetur tandem contentiositas istius, & utraque schola uno ore concordiam efficacis decreti cum libero arbitrio contra Novatores declamabit.

Sed dura & rigida conditiones, quæ utramque partem totis penè castris, & omni militari instrumentis exuunt. Videtur mihi Author inter litigantes gaudere velle, & de utriusque manibus suæ sententiæ trophæum erigere. sanè si Thomista physica causalitatis influxum dimittat à manibus, totam amittit Thomistica doctrinæ consequentiam & œconomiam, potiores Theologiæ & Philosophiæ partes pervagantem. Si Recentior scientia mediæ renunciet, tota prædestinationis & concordia cum libero arbitrio à Molina tanto molimine meditata fabrica ruat necesse est. Nulla igitur ab hoc feciali speranda pax est.

Huic succenturiatur alius Recentior Theologus, qui magnum Pacis Tractatum, quo utramque partem in unam sententiam sociaret, conscripsit. Nempe Augustinus Erath nuper editum librum edidit, cui Titulus, *Cociliatio Prædeterminationis Physicæ, seu Decreti Divini intrinsecè efficacis cum scientia mediæ directivæ decreti extrinsecè efficacis*, quo non tam conditiones pacis offert, quam persuadere conatur, vocum magis quam sententiarum litigium Thomistæ inter RR. intercedere.

Nova sanè novissima, clarissimæ virtis, & in D. Thoma veratissimæ hæcenus non perspecta, nec audita, nec credita. Imò citius credideris Syllæma Copernici, quam utramque scholam hæc

prædeterminationem, inde mediæ scientiæ in unum sensum & sententiam conspirare.

Quibus ergo fundamentis id conatur evincere? Dabo compendio. Dicitur igitur & supponit primo prædeterminationem, sive extrinsecam, quæ est decretum DEI intrinsicè efficax, sive intrinsecam, quæ est auxilium actuale gratiæ intrinsicè efficax, dupliciter debere considerari, abstractè seu fundamentaliter secundum suam entitatem sine connotatis, & concretè unà cum connotato cooperationis ab humana voluntate procedentis. Primo modo sic esse indifferentem ad consensum vel dissentium; neque enim adhuc habet suam efficaciam in actu secundo, sicut decretum creandi mundum abstractè sumptum potuisset esse sine terminatione ad creationem mundi. Secundo modo sic esse impossibile, ut cum ipsa componatur consensus, quia hac ratione includit ipsum consensum tanquam partem intrinsecam constitutivam prædeterminationis in esse efficacis: implicat autem, consensum & dissentium simul consistere circa idem objectum. Ita habet n. 1260. 1182. Et ideo physica prædeterminatio nihil aliud est, quam gratia vel decretum connotans operationem nostræ voluntatis; ita, ut à gratia vel decreto inefficaci, non differat penes entitatem decreti vel gratiæ fundamentaliter, & in abstracto sumptam; sed tantum penes connotatum iisdem annexum.

Supponit secundò. Efficaciam decreti vel prædeterminationis tam in sententia Thomistarum, quam Recentiorum nihil esse aliud, quam exercitium nostræ voluntatis futurum, vel existens n. 1202. & n. 1246.

Dicit & supponit tertio. Efficaciam aliquando sumi pro virtute operandi in actu primo, & sic esse indistinctam à prædeterminatione; alias sumi in actu secundo, & sic neminem dicere, quòd efficacia sit à solo DEO, vel solo decreto, cum operatio utique sit à voluntate, num. 1233.

Dicit quartò & supponit, Thomisticam applicationem voluntatis, nihil aliud esse, quam quòd posito decreto vel auxilio concretè & efficaciter sumpto impossibile sit voluntatem nostram non esse conjunctam suæ actioni.

Dicit quintò, tam Thomistas quam Recentiores faceri, futuritionem conditionatam gratiæ & consensu provenire à nostra voluntate, num. 1688.

His positis deducit primò, Thomistam negantem, cum efficaci decreto posse consistere oppositum, loqui de decreto non abstractè, sed concretè accepto. Recentiorum verò, dum contendit possibilitatem oppositi cum auxilio vel decreto, loqui de illo abstractè accepto. Porro à neutro posse admitti, quòd cum decreto vel auxilio quæ efficaci possit consistere oppositum; sic enim jam significatur ipse consensus & operatio, per quam decretum sit efficax & concretè tale: & illa utique nequit componi cum suo opposito. Sic pariter, cum Thomista affirmat, efficaciam esse decreto intrinsecam, loqui de illo concretè,

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

Recentiorum, cum dicit esse accidentalem & extrinsecam, loqui de eodem fundamentaliter, & abstractè sumpto.

Deducit secundò, cum Thomista vult efficaciam decreti esse à solo DEO, loqui de efficacia in actu primò, quæ est virtus operandi, non de efficacia in actu secundo, quæ cum sit ipsum exercitium operandi, utique est à nostra voluntate. Rursus, cum decretum efficax habeat duas partes, unam, quæ est ipsum decretum, alteram quæ est efficacia, seu operatio voluntatis; ideo Thomistis respectu prioris partis concedi debere, quòd prima determinatio voluntatis sit à solo DEO, & quòd ad illam voluntas habeat se merè passivè; secundum alteram verò partem concedendum esse Recentioribus, quòd ad illam voluntas se habeat activè.

Deducit tertio, Thomistis concedendum esse physicum influxum decreti vel auxilii efficacis: quia physica applicatio nihil aliud requirit, quam ut posito decreto, vel auxilio quæ efficaci impossibile sit actionem ex voluntate nostra non profuere. Nec minùs concedendum esse Recentioribus influxum moralem, quia illi loquuntur de decreto & auxilio fundamentaliter sumpto. n. 1258.

Deducit quartò, Thomistas tantum loqui, quòd decretum efficax constituat voluntatem in ratione principii actualis, & pertineat ad actum secundum, quia loquuntur de decreto vel auxilio concretè & quæ actuali. Non minùs bene loqui Recentiorum, qui illud actui primo affigit, quia loquitur de decreto fundamentaliter, quo modo est gratia sufficiens pertiens ad principium habituale.

Deducit quintò: quomodo gratia DEI à voluntate nostra suam efficaciam expectet, vel non expectet. Non expectat à voluntate efficaciam, si hanc sumas pro virtute operandi, & ita satisfacies Thomistis; expectat, si efficaciam sumas pro futuritione effectus à nostra voluntate retrorsum producta, & sic satisfacies Recentioribus, à n. 1270.

Verum sibi sanè persuaserit istam inter partes Concordiam primus illius Author, & ut opinor, ultimus: alteri, qui utriusque partis fundamenta penitus inspexerit, non item: supposita quippe format tanquam oracula indubitata, quæ tamen D. Thomæ Discipulis ne quidem per somnium incidisse, palam est. Et contra primum suppositum est primò, quòd prædeterminatio efficax sive extrinsecam, sive intrinsecam non est Thomistis concretum, sed forma denominans, per quam voluntas formaliter & concretè prædeterminata denominatur, sicut paries albus per albedinem: ideòque sicut inceptè dices, albedinem actu informantem esse aliquod concretum ex albedine & subjecto; ita non minùs inconvenienter dicitur, quòd prædeterminatio efficax sit concretum ex entitate ipsius & operatione, vel futuritione operationis prævisæ. Unde

Contra est secundò. Quòd distinctio decreti vel prædeterminationis in entitate, fundamentum

Z

mentaliter vel abstractè talem & concretè, vel reduplicativè efficacem, nihil prorsus facit ad enodandam difficultatem præsentem de salvanda concordia libertatis creatæ cum prædeterminatione divina. Nam quæstio & difficultas est, quo pacto libertas consensus & voluntatis consistat cum prædeterminatione, quæ de facto in actu secundo datur & excitat voluntatem ad actum ponendum: sed hoc neque in Thomistarum, neque RR. doctrina est aliud quod decretum vel auxilium secundum suam entitatem abstractè consideratam; decretum quippe & auxilium tantum entitativè & abstractè non terminativè sumptum non est illud, quod de facto datur, sed quod secundum se dari possit, vel potuisset ab æterno: atqui potuisse entitatem decreti vel auxilii, quæ modo terminatur ad consensum, absolute terminari ad dissensum, vel negationem consensus, nullò modo salvat libertatem & contingentiam activam Divini decreti: sicuti ex eo, quod voluntas terminata ad creationem mundi, posset absolute esse non terminata ad creationem mundi, non facit, quod omnia, quæ sunt in mundo, sint libera & contingencia, sed quod omnia sint liberè producta. Sic pariter, quod decretum vel auxilium entitativè idem potuisset carere terminativè efficaciam, non facit, quod ipse actus voluntatis sit contingens & liber, sed tantum, quod DEUS liberè concurrat ad actus nostræ voluntatis.

Confirmatur. Ponamus Thomistam oppugnari à Scotista circa motivum Incarnationis, & Scotistam ad probandum Christi adventum, tametsi Adam non peccasset, uti hoc medio: Decretum DEI entitativè secundum se sumptum æquè poterat terminari ad Christum ut glorificatorem tantum, quàm ut Redemptorem: ergo æquè Christum venturus erat ut glorificator tantum, quàm ut Redemptor. Nunquid Thomista è vestigio negabit consequentiam, & dicet, non esse quæstionem de decreto quocunque possibili, sed de decreto præfenti, quod de facto datur, & tunc, si arguens velit, præfens decretum terminari ad Christum ut Glorificatorem tantum, negabit antecedens.

Pariter si velis probare, æquè posse à voluntate elici consensum, quàm dissensum, quia decretum DEI æquè potest absolute terminari ad consensum, quàm dissensum, nego consequentiam: quia sermo est de præfenti decreto, prout est, non prout esse possit, illud enim est extra rhombum, ut patet in decreto creationis, ab ipso Adversario in exemplum adducto.

Contra 2. & 3. suppositum est, quod illa repugnent principiis tam Philosophiæ, quàm Theologiæ Thomisticæ. Nam primò efficacia decreti & auxilii apud Thomistas est efficacia physica causalitatis & quidem in actu secundo,

sed hæc non est ipse consensus & operatio voluntatis; nisi velis absurdè concedere, idem causari à seipso, & esse seipso prius & posterius: Effectus quippe produciuntur à causali efficacia causa, causa enim, non quæ inefficax, sed quæ efficax producit effectum, nec aliunde nisi ab efficiendo efficax denominatur: sed operatio voluntatis est effectus decreti & gratiæ efficacis; ergo operatio voluntatis produciuntur ab efficacia decreti & gratiæ: sed per te efficacia nihil est aliud, quàm exercitium, actio, operatio voluntatis: ergo operatio voluntatis à se ipsa produciuntur. Paucis: operatio voluntatis est per decretum quæ efficax: decretum quæ efficax est per operationem: ergo operatio est per se ipsam. Et quid magis esse potest heteron proteron, quàm efficacem efficientiam causæ constitui per effectum, qui ab ipsa quoad efficaciam dependet, estque naturæ posterior, nec aliunde nisi ab efficientia causæ effectus denominatur. Si connotatio alicujus obliqui ad hoc sufficit, ut per connotatum intrinsecè constituitur concretum ex forma connotante & connotata, tunc in Divinis Filiis erit intrinsecum constitutum Patris, effectus constitutum causæ, peccatum penitentia, & abolitionis Sacramentalis, persona Divina intrinsecum constitutum infinitæ offensæ, &c. quæ omnia apud Thomistas sunt exotica.

Contra 4. suppositum est, quod illa explicatio applicationis sit omnino aliena à mente Thomistarum, qui activam applicationem constitunt in impressione alicujus virtuosæ motionis transeuntis, quæ agens excitatur ad operandum, uti cum manus cultrum applicat ad sciendum.

Contra 5. pariter suppositum est, quod omnis doctrina Thomistarum reclinet futuritioni consensus prævisæ ante determinationem voluntatis factam per ipsum decretum prædefinitivum, sive in statu absoluto, sive conditionato, qualem tamen prævisionem & futuritionem Adversarius supponit.

Hinc facile ruunt omnes deductiones & conciliationes hæc arundinis fundamentis superstructæ, utpote omnes menti & doctrinæ Thomistarum contrariæ. Textus Thomistarum in ingeniosi commenti favorem ab Authore adducti minime favent, ut legenti primâ fronte patebit. Et cum Thomistæ physicam prædeterminationem vocant gratiam vel auxilium connotans operationem voluntatis, non confundunt connotationem cum re connotata, sed illam sumunt casualiter ex parte auxilii causalitatis, & ex se infallibiliter inferentis, adeoque connotantis operationem.

Ergo nulla spes pacis? Etiamnum nulla, non ideo peior est S. Theologiæ conditio, cuius pulchritudo ex diversarum etiam adversariorum sententiarum varietate salvâ Catholice doctrinæ veritate ornatur, non minus quàm univèrsam ex contrariorum elementorum & qualitatum conflictu.